

Dkt. Gary Yates, Kitabu cha 12, Kipindi cha 3, Muhtasari wa Kitabu cha 12, Sehemu ya 1

© 2024 Gary Yates na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Gary Yates katika mfululizo wake wa mihadhara kuhusu Manabii Wadogo. Huu ni mhadhara wa 3 kuhusu Muhtasari wa Kitabu cha Kumi na Wawili, Sehemu ya 1.

Tumefungua somo letu kwa kuangalia katika vipindi kadhaa ujumbe wa manabii, jukumu lao, misheni yao, na huduma yao.

Natumaini hilo limetupa msingi wa kuingia katika utafiti halisi wa Manabii Wadogo wa Kitabu cha Kumi na Wawili. Tutachukua somo hili kutoa muhtasari wa vitabu hivi Kumi na Viwili, kuviangalia kidogo kama kitengo, na kuzungumzia kidogo kuhusu mbinu na jinsi na kwa nini tunavisoma kwa njia tunayofanya. Mojawapo ya maswali ya kwanza ambayo labda tunahitaji kujibu ni, kwa nini tunavirejelea vitabu kwa majina haya mawili tofauti, Manabii Wadogo katika Kitabu cha Kumi na Wawili? Kweli, katika orodha ya Kiebrania, orodha ya Kiebrania imegawanywa katika sehemu tatu.

Kuna Sheria, Torati, Manabii, Wanevi'im, na maandishi kwa Ketuvim. Manabii wanapatikana katika sehemu ya pili ya orodha, na wamegawanywa zaidi katika Manabii wa Zamani na Manabii wa Mwisho. Manabii wa Zamani ndio tunaowafikiria katika Biblia zetu za Kiingereza kama vitabu vya kihistoria.

Kuna Yoshua, Waamuzi, Samweli, na Wafalme. Sababu hizi zinaitwa manabii ni kwamba mahubiri ya manabii ni sifa muhimu sana ya vitabu hivi. Kwa kweli, kufunuliwa kwa historia ya Israeli kunategemea ujumbe wa manabii.

Sio wafalme, sio watu wenyewe, ni manabii wanaoonekana kuwa na ushawishi mkubwa. Manabii wa Mwisho ndio zaidi tunaowafikiria kama vitabu vyetu vya unabii. Na hivi vinajumuisha katika orodha ya Kiebrania ya Isaya, Yeremia, na Ezeieli.

Kitabu cha Danieli kiko katika maandishi, si kwa sababu si maandishi ya kinabii, bali kwa sababu Danieli mwenyewe hakuwa nabii rasmi. Manabii Wadogo kwa kweli wako katika orodha ya Kiebrania inayorejelewa kama Kitabu cha Kumi na Wawili. Na kwa maana fulani, una jumbe 12 tofauti, manabii 12 tofauti.

Lakini kuna ushahidi kwamba katika kipindi cha mapema sana katika historia ya Israeli, hata kabla ya wakati wa Yesu, walikuwa wakiviona kama kitabu kimoja. Ndiyo maana mara nyingi kunapokuwa na mijadala ya kanoni ya Kiebrania, utasikia mijadala ya vitabu 24 au vitabu 22. Josephus anarejelea nambari hizo kwa kanoni.

Ni tofauti na Manabii wetu 39 kwa sababu Manabii Wadogo 12 kwa kweli huonwa kama mmoja. Na wanatajwa kwa neno hili, Kitabu cha Kumi na Wawili. Neno Manabii Wadogo, kama ninavyoelewa, lilikuwa neno ambalo baadaye liliendelezwa na Augustine na lilikuwa jambo lililoibuka katika kanisa la kwanza.

Tunapotumia neno Manabii Wadogo, tafadhali elewa kwamba hatuzungumzii umuhimu wa ujumbe wao. Tunazungumzia zaidi ukubwa wa vitabu hivi ukilinganisha na Isaya, Yereimia, na Ezekieli. Vitabu hivi ni vidogo zaidi.

Kwa hivyo, wanajulikana kama Manabii Wadogo. Lakini kwa upande wa historia yao na athari zao kwenye historia ya Israeli, angalau mara tatu au nne katika mahubiri ya Manabii hawa Wadogo, walikuwa na athari kubwa kwenye utamaduni wao. Yereimia anataja kwamba mahubiri ya Mika ndiyo yaliyosababisha toba ya Hezekia.

Anazungumzia hilo katika Yereimia 26, mistari ya 17 hadi 19. Nabii Yona anaongoza harakati ya toba miongoni mwa watu wa Ninawi, Waashuri, na hilo ni jambo la kushangaza lakini lenye athari kubwa. Mahubiri ya Sefania, kwa namna fulani, yanaweza kuwa yaliathiri mageuzi ya Yosia na kusitishwa kwa muda kwa hukumu hapo Yosia alipowaongoza watu kurudi kwa Mungu.

Tunapowazungumzia manabii wa baada ya uhamisho, mahubiri ya Hagai na Zekaria ndiyo yaliyowahamasisha na kuwatia moyo watu kujenga upya hekalu. Kwa hivyo, tunapozungumzia Manabii Wadogo, hatuzungumzii manabii wasio na maana. Tunazungumzia manabii ambao ujumbe wao ni mdogo na mfupi.

Tena, vitabu vingi hivi vinaweza kuwa muhtasari mdogo au muhtasari wa kile ambacho manabii hawa walihubiri hasa. Tunapomtazama Amosi, kuna uwezekano kwamba Amosi anaweza kuwa alihubiri kwa miaka mitano au kumi katika ufalme wa kaskazini wa Israeli. Kwa hivyo, sura hizo tisa si kila kitu walichosema, lakini zinatupa mkusanyiko na muhtasari wa ujumbe wake.

Sawa. Tulizungumzia kuhusu kitabu cha Kumi na Wawili. Kuhusu mbinu ya kukisoma, moja ya mambo utakayoona ni kwamba, hasa katika utafiti wa kisasa wa Manabii Wadogo, kuna msisitizo katika kusoma vitabu hivi kama umoja na kuvisoma kama kitabu.

Kwa hivyo, je, tunaviangalia kama kitengo? Je, tunaviangalia kama kitabu kimoja, kitabu cha Kumi na Wawili? Au tunaviangalia kama nyimbo 12 za kibinafsi, manabii 12 tofauti, nyakati 12 tofauti, jumbe, na michango yao ya kipekee? Na jibu ni kwamba tutafanya vyote viwili. Kimsingi, tunapopitia Manabii Wadogo, tutaviangalia kama manabii 12 tofauti, jumbe zao za kipekee, michango yao, na theolojia yao, na kuziona kama vitengo. Lakini nadhani ni muhimu pia kuelewa kwamba inaonekana kuna njia ambazo mhariri wa mwisho au manabii wenyewe, vitabu hivi vimeunganishwa pamoja kwa njia fulani.

Zimeunganishwa kwa njia inayotuongoza kuzisoma kwa kuzingatia kila moja. Na nadhani wakati mwingine mbinu fulani za manabii hawa zinaweza kusesitiza hilo kupita kiasi. Baadhi ya masomo ya kisasa ya Manabii Wadogo kama utunzi mmoja yataingia katika masuala ya uhakiki na kuona kwamba mwishoni mwa mchakato, vitabu hivi vinatungwa kama kitengo.

Lakini nadhani hilo linaweza kuwa jambo la kuzidi msisitizo, lakini nadhani kuna dalili kwamba vitabu hivi vinapaswa kusomwa kwa kuzingatia kila kimoja. Na kwa hivyo, tunapovikaribia, tutafanya kidogo kati ya vyote viwili. Sawa.

Kuna ushahidi kwamba tunapaswa kuwaona kama kitu kimoja. Kufikia mwaka wa 200 KK, tayari kuna ushahidi unaoonyesha kwamba Wayahudi walikiona Kitabu cha 12 kama kimsingi muundo mmoja. Tuna taarifa katika kitabu cha Sirach, sura ya 49, mstari wa 10.

Hii inakuja baada ya kutajwa kwa Isaya na Yeremia na Manabii Wakuu. Inasema hivi, Siraki 49, 10, Mifupa ya manabii 12 ichipue uhai mpya kutoka makaburini mwao kwa sababu ilimfariji Yakobo na kuwaokoa kwa ujasiri wa matumaini. Na kwa hivyo, inavutia kwamba katika haya yote 12 jina la nabii, mchango maalum, ujumbe wa nabii huyu umehifadhiwa, lakini tayari kuna hisia kwamba tunapaswa kuzisoma kama sehemu moja.

Ikiwa hiyo ni kweli, basi vitabu hivi vilipangwaje? Je, viliwekwa pamoja kwa ukubwa au kwa mpangilio? Na wazo, nadhani, tunapoviangalia kama kitengo, ni kwamba mpangilio huo ni wa mpangilio wa nyakati na mada. Kwa hivyo, kimsingi ni wa mpangilio wa nyakati, lakini pia kuna miunganisho ya mada. Mpangilio wa vitabu hivi katika maandishi ya Masoreti, kama tulivyonavyo katika Biblia yetu ya Kiebrania, ni tofauti kidogo na mpangilio tulionao katika toleo la Kigiriki la Agano la Kale, Septuagint.

Hebu tuangalie kwanza kabisa maandishi ya Kimasoreti. Katika Biblia zetu za Kiingereza, hili linaakisiwa. Hizi ndizo njia ambazo Manabii Wadogo au vichwa maalum, maandishi ya kihistoria, na maandishi ya utangulizi yanayotambulisha, hapa ndipo nabii huyu alipohudumu.

Na vinatupa dalili fulani kuhusu hilo. Vitabu hivyo sita ni Hosea, Amosi, Mika, Sefania, Hagai, na Zekaria. Tunapoviangalia vitabu hivyo sita, kimsingi viko katika mpangilio wa matukio.

Na kwa hivyo, mpangilio wa matukio umechangia katika hili. Hosea, Amosi, na Mika wanatabiri katika karne ya 8 wakati wa mgogoro wa Ashuru. Sefania anatabiri karne ya 7, karne ya 6, akishughulikia mgogoro wa Babeli.

Na kisha Hagai na Zekaria wakati wa kipindi cha baada ya uhamisho katika karne ya 5. Nao ni manabii wanaowaita watu kujenga upya hekalu. Sawa? Kwa hivyo vitabu hivyo sita vimepangwa kwa mpangilio wa kihistoria.

Kuna vitabu vingine sita ambavyo havina nukuu za mpangilio wa matukio. Na hivyo ndivyo vitabu: Yoeli, Obadia, Yona, Nahumu, Habakuki, na Malaki. Na tukiangalia vitabu vinne vya mwisho kati ya hivyo sita, Yona, Nahumu, Habakuki, na Malaki, vitabu hivyo pia vimepangwa kwa mpangilio wa matukio.

Zimewekwa katika Manabii Wadogo katika kipindi cha wakati huku manabii wakiwazunguka. Kwa hivyo, Yona, kama tunavyojua kutoka Kitabu cha 2 Wafalme, alitabiri katika karne ya 8. Amejumuishwa na Hosea, Amosi, na Mika.

Nahumu na Habakuki, ushahidi uliopo unaonyesha kwamba walitabiri wakati wa mgogoro wa Babiloni. Wana uhusiano wa karibu na Sefania. Malaki ni nabii wa baada ya uhamisho mwishoni mwa enzi ya unabii.

Kipawa cha unabii kimsingi kitakoma, kitakoma katika Israeli baada ya huduma yake. Yuko mwisho. Kinachoishia kufanya hivyo ni kwamba kinaweka vitabu viwili karibu na mwanzo wa mpangilio wa maandishi ya Kimasora, Yoeli na Obadia, ambavyo vinaonekana kuwa nje ya mpangilio wa wakati.

Sina uhakika kama tunaweza kujibu maswali yote kikamilifu kuhusu kwa nini hili lilitokea, lakini Joel, tena, tarehe ya kitabu hiki inajadiliwa sana. Maoni ya kihafidhina yaliyoenea yalikuwa kwamba labda kilikuwa cha kwanza kabisa katika kitabu cha 12. Na ukweli kwamba ni kitabu cha pili kwa mpangilio huenda ulipendekeza hivyo.

Hata hivyo, makubaliano ya leo, iwe ni wasomi wa kihafidhina au wakosoaji, ni kwamba Yoeli labda ni kitabu cha baada ya uhamisho. Na kwa hivyo, tunauliza swali, kiliwezaje kufika karibu na mstari wa mbele, Hosea na Yoeli? Katika kitabu cha Obadia, Obadia anaonekana kutabiri; anatabiri kuhusu ufalme wa Edomu. Inaonekana kuwa inahusiana na kipindi cha Babeli.

Kwa nini yuko katika kitabu cha 12 karibu na mstari wa mbele pamoja na manabii hawa wengine wa karne ya nane? Na ningebishana kwamba vitabu hivi viwili labda vimepata nafasi yake katika mpangilio na mpangilio kwa sababu ya masuala ya kimaudhui. Kitabu cha Yoeli na James Nogalski kimezungumzia hili, ambalo, kwa namna fulani, linaweza kuwa mwelekeo wa ujumbe wa kitabu cha 12 kwa ujumla. Yoeli anawaita watu wamrudie Mungu, nao wanatubu, nao wanamrudia Mungu, na Mungu hutuma baraka badala ya hilo.

Ningeona kitabu cha Yoeli kikiwekwa karibu na manabii wadogo kwa sababu hiyo ndiyo jibu la kawaida. Hilo ndilo Mungu anataka kuona kutoka kwa watu wake. Kwa bahati mbaya, kwa ujumla hilo ndilo linalokosekana kutoka kwa watu wake.

Mgogoro wa Ashuru, Wababeli, kipindi cha baada ya uhamisho, hakuna kamwe kumgeukia Mungu kikamilifu. Lakini Yoeli anatupa wazo bora. Nabii anahubiri, watu wanaitikia, Mungu anatuma baraka mahali pa hukumu.

Kama hilo lingetokea katika vipindi hivi vingine, Mungu hangelazimika kutuma hukumu. Kitabu cha Yoeli pia kitazungumzia kuhusu siku ya Bwana na hukumu ya Mungu itakuwa siku ya Bwana. Hilo ni jambo linaloonekana katika baadhi ya manabii wadogo.

Tunapowalinganisha manabii wadogo na manabii wakuu, wote wawili wanazungumzia siku ya Bwana, lakini siku ya Bwana inaonekana kuwa jambo kuu zaidi katika Kitabu cha 12 kuliko katika vitabu hivi vingine. Kwa hivyo, Yoeli anaweza kuwekwa mbele kwa sababu, kwa maana fulani, imeundwa kuwa utangulizi wa vitabu hivi vingine vinavyokuja baada yake, ingawa kwa mpangilio, huduma ya Yoeli ilikuwa kuelekea mwisho wa enzi ya unabii.

Kitabu cha Obadia pia kinaonekana kuwa na wasiwasi wa kimaudhui nyuma ya nafasi yake katika vitabu. Kinahusu hukumu ya Edomu na kitabu cha Obadia kitafuata kitabu cha Amosi. Na Amosi sura ya tisa itazungumzia kuhusu mabaki ya Edomu kumilikiwa na Mfalme wa Israeli wa baadaye.

Huenda kukawa na uhusiano na Edomu. Obadia pia anazungumzia kuhusu mjumbe wa Bwana akienda kwa mataifa, akishughulikia hukumu ya watu wa kigeni.

Na kwa hivyo, inakuja kabla ya kitabu cha Yona, ambaye ndiye nabii pekee tunayemjua katika Israeli ya kale ambaye alitumwa kwa utume wa kinabii kwa watu wa kigeni. Kwa hivyo, mpangilio wa vitabu hivi katika maandishi ya Kimasora kimsingi ni wa mpangilio wa matukio, lakini inaonekana kama masuala ya kimaudhui yamehusiana na mpangilio pia. Sasa, tunapoenda kwenye Septuagint, mpangilio wa Septuagint, uliopo, vitabu sita vya mwisho vya Kitabu cha 12, ndivyo hasa tulivyo navyo katika maandishi ya Kimasora.

Ni mbele ya manabii wadogo au mbele ya kitabu cha 12 ambapo tuna tofauti. Na mpangilio wa LXX ni Hosea, Amosi, Mika, Yoeli, Obadia, na Yona. Na makubaliano ya kitaaluma yaliyopo ni kwamba maandishi ya Kimasora labda ndiyo mpangilio uliotangulia.

Na LXX, Amosi, na Mika zimeunganishwa mara tu baada ya Hosea kwa sababu zinatoka katika kipindi kimoja cha msingi cha wakati. Katika Hati za Bahari ya Chumvi, hati zetu zote nane za Kitabu cha 12, na hakuna hata moja iliyo kamili, zote zinaonekana kuunga mkono mpangilio wa maandishi ya Kimasoreti. Kuna hati moja ambayo inaweza kuonekana kuonyesha kwamba kitabu cha Yona kilikuwa mwishoni mwa Kitabu cha 12.

Na kwa hivyo, kuna majadiliano na mjadala kuhusu hilo. Kwa hivyo, mpangilio wa haya yote, mpangilio wa kitabu cha 12, nadhani ni muhimu kuona hili tunapoanza somo hili, ni kwamba wanashughulika kimsingi na mpangilio wa matukio. Tunawazungumzia kama manabii wadogo, lakini huduma yao kwa kweli inahusisha aina nzima ya enzi ya unabii wa kitamaduni.

Inashughulikia takriban miaka 300. Na hivyo inashughulikia wakati, au hata hadi 400. Inashughulikia wakati wa mgogoro wa Ashuru katika karne ya 8.

Na manabii tulio nao huko Israeli, tuna Isaya, tuna Amosi, Hosea, na Yona, ambao ni manabii katika ufalme wa kaskazini. Tuna Mika na Isaya, ambao walikuwa manabii katika ufalme wa kusini. Na kwa hivyo huduma ya kitabu cha 12, manabii ambao ni sehemu yake, inaanza wakati wa mgogoro wa Ashuru.

Kisha wakati wa mgogoro wa Babeli, huku Wababeli wakichukua nafasi ya Waashuri, na Mungu atawatumia kuhukumu Yuda. Tuna kundi la manabii wa kipindi hicho. Tuna Yeremia na Ezekieli katika nabii mkuu.

Tunaye Danieli, ambaye ana jukumu la kinabii. Yeremia anawahubiria watu nchini, anamaliza huduma yake miongoni mwa wahamishwa huko Misri. Ezekieli na Danieli wana huduma kwa Wayahudi wanaoishi uhamishoni.

Huu pia ni wakati katika Kitabu cha 12, tuna Nahumu, Obadia, Sefania, na Habakuki. Na huduma zao ni muhimu kwa kipindi hiki pia. Kisha katika kipindi cha Uajemi au baada ya uhamisho, wakati ufalme wa Uajemi ulikuwa mkuu kwa Israeli katika nchi, wamerudi kutoka uhamishoni.

Hata hivyo, hawajamrudia Mungu kikamilifu. Hagai na Zekaria watawatia moyo watu kujenga upya hekalu, kumrudia Mungu. Yoeli na Malaki watazungumzia kuhusu, kuna tatizo, kuna kuvunjika kwa uhusiano na Mungu na watu wake.

Na kama watapata baraka za ufalme, urejesho kamili, watalazimika kumrudia Mungu. Na kwa hivyo, manabii wadogo watashughulikia kipindi hicho, karibu miaka 400, 800 hadi 400 KK, na watashughulikia wakati wote wa manabii wa kitambo. Mfano muhimu wa kitabu cha Isaya ni kwamba Isaya 1 hadi 39 inashughulikia mgogoro wa Ashuru.

Isaya 40 hadi 55 inahusu mgogoro wa Babeli. Isaya 56 hadi 66, kipindi cha baada ya uhamisho na kipindi ambacho watu wamerudi nchini. Inavutia tu kutambua kwamba tunapoangalia kitabu cha 12, huduma yao ya kinabii itashughulikia kipindi hicho chote pia.

Unaweza kufuatilia mpangilio wa matukio. Mungu ataleta hukumu kwa sababu watu hawakumsikiliza Mungu wakati wa mgogoro wa Ashuru. Mungu ataleta hukumu kwa sababu watu hawakumrudia Mungu.

Yosia aliongoza uamsho huu wa muda, lakini hatimaye, hawakurudi njia yote na Mungu akaleta hukumu. Kisha, katika kipindi cha baada ya uhamisho, hukumu imekuja, na urejesho unaendelea, lakini hukumu zaidi itakuja ikiwa hawatamrudia Mungu. Unaweza kupitia manabii wadogo na kuona hilo.

Lakini moja ya mambo mengine ambayo pia yanaonyesha baadhi ya miunganisho hii ya kimaudhui ambayo tumezungumzia ni kwamba ama manabii wenyewe au wahariri na wahariri wa mwisho walioviunganisha vitabu hivi, na ningewaona wakiongozwa na Mungu kwa njia ile ile kama watu waliowasilisha ujumbe awali, ni kwamba mara nyingi watatumia mbinu tunayoiita neno la msingi. Watatumia maneno yanayounganisha mwisho wa kitabu kimoja na mwanzo wa kingine. Nadhani kama tungeweza kuangalia hili na kusema, vema, lilitokea mara moja au mbili, hiyo ni ajali.

Lakini ukweli kwamba hutokea mara kwa mara, James Nogalski na wasomi wengine wa kisasa wanaoshughulika na manabii wadogo wataisitiza jinsi vitabu hivi vimeunganishwa. Nadhani kuna muundo, na kuna nia kwamba tunapaswa kusoma manabii hawa kama kitengo. Sitapitia na kufuatilia maneno haya yote muhimu au maneno haya yote ya kiungo, lakini nilitaka kukupa mifano michache tu ya haya.

Kitabu cha kwanza katika Kitabu cha Kumi na Wawili, kitabu cha Hosea. Hosea sura ya 14, mistari ya 6 na 7. Tukizungumzia kuhusu urejesho, baada ya hukumu hii Mungu atawarejesha watu wake, nao watapata neema na baraka za nchi ya ahadi. Katika kifungu cha mistari wa 6, Mungu anasema, Nitakuwa kama umande kwa Israeli, atachanua maua kama yungiyungi, atatia mizizi kama miti ya Lebanoni, machipukizi yake yataenea, uzuri wake utakuwa kama mzeituni, na harufu yake kama Lebanoni, watarudi na kukaa chini ya kivuli changu, watachanua kama nafaka, watachanua kama mzabibu, na sifa zao zitakuwa kama divai ya Lebanoni.

Maneno matatu hapo: nafaka, divai, na mzabibu. Kuzungumzia wingi, ustawi, na nchi ya ahadi. Tunapoenda kwenye Yoeli sura ya 1, mistari ya 10 na 11, tunaona hili.

Nabii anasema mashamba yameharibiwa, ardhi inaomboleza, kwa sababu nafaka, neno letu liko tena, nafaka imeharibiwa, divai imekauka, mafuta yamekauka. Fahamuni, enyi wakulima wa ardhi, nyangumi, enyi watunza mizabibu, kwa ajili ya ngano na shayiri, kwa sababu mavuno ya shamba yameharibika, mzabibu umekauka, na mtini umekauka. Na kwa hivyo tena, tuna marejeleo matatu ya mzabibu, divai, na aina tofauti za nafaka.

Kuna uhusiano wa moja kwa moja kati ya mwisho wa Hosea, unaozungumzia wingi wa wakati ujao, jinsi itakavyokuwa Mungu atakapowarejesha watu wake. Kwa upande mwingine, kuna hukumu ambayo watu wamepitia katika Yoeli sura ya 1, kwani tauni hii ya nzige imeingia katika nchi. Na uhusiano kati ya baraka ya sura ya 14 katika Hosea na hukumu katika Yoeli sura ya 1, kuna uhusiano wa kimaudhui hapo.

Tunaenda mwisho wa kitabu cha Yoeli, na tutaona miunganisho hii kati ya Yoeli na Amosi pia. Yoeli sura ya 3, mstari wa 16 inasema hivi: Bwana atanguruma kutoka Sayuni na kutoa sauti yake kutoka Yerusalemu. Na mbingu na tetemeko la ardhi, lakini Bwana atakuwa kimbilio la watu wake na ngome ya watu wa Israeli.

Sawa, moja ya mambo ambayo manabii watakabaliana nayo ni kwamba watu wamemchukulia Mungu kirahisi. Mungu ni kama simba angurumaye. Mungu ni kama dhoruba ya radi, na itabidi ushughulikie naye.

Huwezi kumtendea kwa upuuzi. Huwezi kumchukulia kwa upuuzi. Nadhani ndiyo maana watu wanahitaji kusikia ujumbe kuhusu manabii leo hasa.

Naam, tunaenda kwenye Amosi sura ya 1, na Amosi atazungumzia kuhusu Mungu. Na hapa kuna utangulizi wa ufunguzi katika Amosi sura ya 1, mstari wa 2. Amosi alisema, Bwana ananguruma kutoka Sayuni na kutoa sauti yake kutoka Yerusalemu. Wachungaji wa wachungaji wanaomboleza, na kilele cha Karmeli kinanyauka.

Sidhani kama ni bahati mbaya kwamba tuna marejeleo ya Mungu anayenguruma na Mungu anayenguruma mwishoni mwa Yoeli mwanzoni mwa Amosi. Tukirudi tena kwenye Yoeli sura ya 3, muunganisho mwingine wa kuvutia. Sura ya 3, mstari wa 4. Wewe ni nini kwangu, Ee Tiro na Sidoni na maeneo yote ya Ufilisti? Kuna kutajwa kwa baadhi ya watu maalum wa Mungu.

Tiro na Sidoni upande wa kaskazini, Wafilisti waliokuwa huko katika nchi hiyo pia. Tunaenda kwenye kitabu cha Amosi. Amosi sura ya 1, mstari wa 6. Amosi anasema hivi, kwa makosa matatu ya Gaza na kwa manne sitaizua adhabu.

Gaza ulikuwa mmojawapo wa miji mitano mikubwa ya Wafilisti. Tunaenda kwenye sura ya 1, mstari wa 9. Kwa maana Bwana asema hivi, Kwa makosa matatu ya Tiro, na kwa manne, sitaibatilisha adhabu. Mji uleule uliotajwa katika Amosi sura ya 3, mstari wa 4. Sasa, kusudi la hili ni kusema manabii hawa wanapaswa kusomwa kwa mwanga wa kila mmoja.

Wote wawili ni manabii wa hukumu na wokovu. Ujumbe wao unapatana. Hatuishii tu mwishoni mwa Yoeli na kusema tumemaliza hili.

Tunaona mwendelezo, na tunaona mwendelezo. Tunaweza kusesitiza kupita kiasi kwamba nadhani na kuziona hizi kama mhariri wa baadaye anayeingia na kubadilisha

vitabu hivi au kuunda vitabu hivi. Sipendekezi hilo, lakini nasema kwamba tunapojifunza ujumbe tofauti wa kila mmoja wa manabii hawa, kunaweza kuwa na nyakati ambapo tunahitaji kufikiria jinsi hii inavyolingana na mwendelezo wa manabii wadogo kwa ujumla.

Tuna miunganisho hii ya kimaudhui ambayo nadhani inatuongoza katika mwelekeo huo. Yoeli sura ya 3, mstari wa 18, marejeleo mengine ya kitabu cha Yoeli. Yoeli ana marejeleo mengi na miunganisho mingi inayoonekana kati ya maandishi na manabii wote wadogo.

Nafikiria mara 11 anazozungumzia kuhusu siku ya Bwana, 10 kati yake zinafanana sana na kitu tunachosoma katika kitabu kingine cha kitabu cha 12. Lakini katika sura ya 3, mstari wa 18, inasema hivi, "...na katika siku hiyo milima itadondosha divai tamu, na vilima vitatiririka maziwa, na vijito vyote vya Yuda vitatiririka maji; na chemchemi itatoka katika nyumba ya Bwana, na kulinyweshwa bonde la Shitimu." Kwa hivyo, kuna ustawi wa ajabu. Hata milima itakuwa kama mito ya maji, mito ya maji na divai.

Naam, tunapoelekea mwisho wa kitabu cha Amosi, na tunapoangalia maono ya Amosi, kuna ujumbe mmoja tu halisi wa matumaini katika kitabu hicho, Amosi sura ya 9, mstari wa 11 hadi 15, Amosi anasema hivi, mstari wa 13, "...tazama, siku zinakuja, asema Bwana, ambazo mkulima atamfikia mvunaji, na mkanyagaji zabibu, yeye apandaye mbegu; milima itadondosha divai tamu, na vilima vyote vitatiririka pamoja nayo, nami nitarudisha utumwa wa Israeli." Kwa hivyo hapa, sio mwisho wa Yoeli tu unaohusiana na mwanzo wa Amosi. Mwisho wa Yoeli na mwisho wa Amosi, kuna ujumbe huu usiokoma wa matumaini na urejesho unaotokana na hili pia.

Kwa hivyo, tunapoendelea kufanya kazi na hili, tunaenda kwa Amosi na tunaangalia Amosi sura ya 9, mstari wa 12, Mungu atainua maskani ya Daudi iliyoanguka. Mungu atatimiza ahadi zake za agano kwa nyumba ya Daudi. Na haya ndiyo yatakayotokea, mstari wa 12, "...ili wapate kumiliki mabaki ya Edomu." Mabaki ya Edomu.

Mungu atampa Daudi ushindi dhidi ya adui zake. "...na mataifa yote yaliyoitwa kwa jina langu asema Bwana anayefanya hivyo." Kwa hivyo, kuna marejeleo ya Edomu, na nyumba ya Daudi itashinda wazao wa Esau. Naam, kitabu cha Obadia, kitabu kifupi zaidi katika sehemu hii yote, ni kitabu kinachozingatia hukumu ya Edomu pekee.

Katika sura ya 1, mstari wa 1 unasema, "...maono ya Obadia, Bwana Mungu asema hivi, kuhusu Edomu." Na kwa hivyo, moja ya sababu ambazo Obadia huenda hayaendani na mpangilio wa matukio hapa ni kwamba yanahusiana na Amosi kwa sababu ya msisitizo huu kuhusu Edomu. Obadia 1 inasema, "...tumesikia habari kutoka kwa Bwana, na mjumbe ametumwa kati ya mataifa." Huyu hakuwa Obadia. Obadia hakuenda nje na kuwahubiria watu wa Edomu haya.

Lakini katika sura ya 1 ya Yona, Bwana anamwambia Yona, "...ondoka uende Ninawi, mji wa Ashuru." Nabii anapata ujumbe huu kuwa mjumbe miongoni mwa mataifa, na hana shauku kubwa ya kutimiza ujumbe huo, anakataa kutii, na anakimbia upande mwingine. Inaonekana kweli kwamba kwa sababu Obadia anaangazia taifa la kigeni, Edomu, katika hukumu, Yona anaangazia taifa la kigeni, Waninawi, Waashuri, na sasa kuna tumaini kwa sababu wanatubu, wanarudi, Mungu anawaonyesha rehema na huruma. Nadhani vitabu hivi viwili, kwa namna fulani, vinakamilishana, na vinaweza kuwa na uhusiano na mpangilio na mpangilio wa jinsi manabii wadogo walivyowekwa pamoja.

Sasa, sitapitia manabii wengine wadogo na kufanya hivi, lakini kuna aina hizi za maneno muhimu na miunganisho kati ya vitabu tofauti. Ninachotaka kuangalia sasa ni kwamba pia kunaonekana kuwa na miunganisho ya kimaudhui kati ya vitabu vyote. Kwa maana fulani, kuna karibu ujumbe unaojitokeza unapoenda kutoka kitabu kimoja hadi kingine unaoonyesha kwamba vitabu hivi vinapaswa kueleweka kama vimeunganishwa.

Mojawapo ya miunganisho hiyo ni kwamba Kitabu cha Kumi na Wawili kitaangazia hasa muunganisho wa maandishi kati ya mistari na kifungu muhimu cha Agano la Kale. Kifungu hicho muhimu cha Agano la Kale tunachokizungumzia ni Kutoka 34, mistari ya 6 na 7. Ni mojawapo ya maungamo makuu kuhusu Yahweh katika Agano la Kale, yanayozungumzia utakatifu wake na rehema zake, huruma, na uaminifu wa agano. Kifungu hiki au ungamo hili, Israeli ilipoanza kuelewa Yahweh ni nani, Mungu huyu wa agano aliyewatoa utumwani Misri, ni kauli muhimu.

Hii inajaza nafasi zilizo wazi kwa Israeli kuhusu, hii hapa tabia, asili ya Mungu wetu. Na kwa hivyo, ungamo hili litarudiwa mara kadhaa katika Agano la Kale. Tatalipata katika Zaburi 86, Zaburi 103, Hesabu 14, na katika Manabii Wadogo.

Na hivi ndivyo ungamo hilo linavyosema. Hii ni baada ya Israeli kutenda dhambi na ndama wa dhahabu, na kwa hivyo ni muhimu kwao kujua hili. Bwana alipita mbele yake na kutangaza, Bwana, Bwana, Mungu, mwenye huruma na neema, si mwepesi wa hasira, mwingi wa rehema na uaminifu wa agano, mwenye kuwaonea huruma maelfu, mwenye kusamehe uovu na makosa na dhambi, lakini hatamhesabia mtu mwovu kuwa hana hatia kamwe; mwenye kuwapatiliza watoto uovu wa baba zao, na wana wa wana wao, hata kizazi cha tatu na cha nne.

Na tena, hili linakuwa ungamo kuu kuhusu Mungu. Mungu ni Mungu aliyejaa huruma na rehema. Yeye ni Mungu mwenye huruma, mwaminifu wa agano, na anaonyesha hilo kwa vizazi elfu.

Hata hivyo, yeye ni Mungu ambaye pia hawasamehe wenye hatia. Na kwa hivyo, Israeli walipotenda dhambi kwa ndama wa dhahabu, Mungu alidumisha upole wake.

Ingawa walikuwa wamemdanganya Mungu kabla ya wino kwenye agano kuwa kavu hata kidogo, Mungu hakuwaangamiza.

Hata hivyo, Mungu hakuwasamehe pia wenye hatia; kulikuwa na adhabu, kulikuwa na nidhamu, na kulikuwa na matokeo ya dhambi hii. Kipengele hicho cha Mungu kitajidhihirisha katika Agano la Kale lote. Tena, nadhani ndiyo maana manabii wanafundisha hukumu na wokovu.

Nadhani ndiyo maana wazo kwamba wazo muhimu kwamba wokovu ulikuwa kitu kilichounganishwa na jumbe hizi baadaye, sidhani kama hilo ni wazo muhimu kwa sababu Mungu ni Mungu wa hukumu na wokovu. Ili kusisitiza hilo, manabii wadogo mara nyingi watarejelea au hata kunukuu moja kwa moja ungamo hili kuu kuhusu Yahweh. Na kwa hivyo, moja ya mambo yanayounganisha manabii wadogo ni kwamba kuna sehemu kadhaa ambapo tuna ungamo la Kutoka sura ya 34 mstari wa 6. Sehemu ya kwanza ambapo tuna hilo ni katika Yoeli sura ya 2. Na tulisoma hili katika kipindi kilichopita, lakini nataka kulisoma tena.

Ni andiko la umbo katika manabii wadogo. Lakini hata sasa asema Bwana, nirudieni mimi kwa mioyo yenu yote, kwa kufunga, kwa kulia, na kwa kuomboleza. Rarueni mioyo yenu na si mavazi yenu.

Mrudieni Bwana Mungu wenu. Huu ni wito wa kutubu. Na hiyo ni sehemu kubwa ya huduma ya Kitabu cha Kumi na Wawili na ujumbe mkuu katika Kitabu cha Kumi na Wawili.

Sawa, lakini kwa nini wamrudie Mungu? Nami nataka usikilize anachosema Yoeli, kwa maana yeye ni mwenye neema na huruma, si mwepesi wa hasira na mwingi wa upendo usio na kikomo. Sawa? Jambo lile lile ambalo Musa alijifunza kumhusu Mungu baada ya ndama wa dhahabu.

Ndiyo maana Israeli inahitaji kumrudia Mungu. Huo ulikuwa ujumbe kama mgogoro wa Ashuru, mgogoro wa Babeli, na hukumu inayoendelea katika kipindi cha baada ya uhamisho. Watu walihitaji kujua kwamba walimtumikia Mungu mwenye msamaha, Mungu mwenye huruma, ambaye alikuwa tayari kuwarudisha na ambaye hakutaka kuleta hukumu hizi.

Na kama wangetubu tu, Yoeli anasema, yeye pia ni Mungu anayetubu. Nahamu. Anabadilisha mawazo yake kuhusu maafa.

Kwa nini anafanya hivyo? Kwa sababu ya sifa tunazosoma katika Kutoka sura ya 34, mstari wa sita. Sawa. Kwa hivyo Yoeli, mwanzoni mwa vitabu hivi, anakumbuka inaonekana kuwa, kwa njia fulani, aina ya utangulizi wa kiprogramu wa uhusiano wa manabii kwa ujumla.

Kwa hivyo, haishangazi kwetu, na hii inaweza kuwa moja ya sababu ni mwanzoni kwamba inaangazia Kutoka sura ya 34, mstari wa sita na saba. Sawa. Mahali pa pili ambapo tunaona marejeleo ya Kutoka 34, mstari wa sita, na hii inashangaza kidogo.

Yona sura ya nne, mstari wa pili. Sawa. Kwa nini Yona hakutaka kwenda Ninawi? Je, ni kwa sababu aliogopa? Je, ni kwa sababu alikuwa na mambo mengine yanayoendelea? Je, ni kwa sababu hakujua jinsi Waashuri wangetenda? Hapana, hakutaka kwenda Ninawi kwa sababu alijua kuhusu huruma ya Mungu.

Sawa. Na inaonekana ajabu kwetu. Yona amekasirika kwamba Mungu anaonyesha huruma.

Na kwa hivyo tena, tuna marejeleo mengine ya Kutoka 34, mstari wa sita. Yona sura ya nne, mstari wa pili. Yona alimwomba Bwana na kusema, Ee Bwana, je, haya siyo niliyosema nilipokuwa katika Mika? Nilijua ungefanya hivi.

Ningeenda kuwahubiria watu hawa, nawe ungewasamehe. Yona alijua hilo? Naam, hivi ndivyo anavyosema, kwa maana najua ya kuwa wewe u Mungu mwenye neema na mwenye huruma, si mwepesi wa hasira, mwingi wa rehema, na hughairi mabaya.

Hilo ndilo hasa tunalosoma katika Yoeli sura ya pili. Na jambo la kushangaza sasa, tunapoendelea mbele katika Manabii Wadogo, ni kwamba Mungu yuko tayari kuonyesha rehema na huruma ile ile kwa Waninawi kama alivyokuwa kwa Waisraeli. Tabia ile ile ya agano ambayo Mungu alikuwa ameonyesha katika kushughulika kwake na Israeli kwa mamia na mamia ya miaka, Yona anakerwa na ukweli kwamba Mungu yuko tayari kushughulika na Ninawi kwa njia ile ile.

Nitawaonyesha huruma, rehema, na neema. Nitaghairi maafa dhidi ya Ninawi kama vile nitakavyoghairi maafa nilipowashughulikia Waashuri. Jambo la kushangaza ni kwamba Waashuri waliitikia ujumbe huu.

Katika visa vingi, Waisraeli hawakuwa nao. Kwa hivyo, tuna marejeleo ya pili ya Kutoka 34, mistari ya 6 na 7. Tuna dokezo la tatu, la tatu, nadhani, labda nukuu ya maandishi ya ungamo hili kubwa ambalo Israeli ilitoa kumhusu Mungu katika Mika sura ya 7, mistari ya 18 hadi 20. Tena, mwishoni mwa kitabu hiki, hatimaye, tumaini la watu kama Mika ni kwamba watasubiri Mungu alete ukombozi.

Watamsubiri Mungu abadilishe hukumu. Maadui waliowatesa Israeli hatimaye wataaibika. Ni nini kinachompa Mika uhakika wa hilo? Mika anawezaje, kwa nini Mungu atende hivyo? Na hivi ndivyo Mika anavyosema, Mika sura ya 7 mstari wa 18.

Ni nani Mungu kama wewe, mwenye kusamehe uovu na kuachilia makosa kwa ajili ya mabaki ya urithi wake? Hashiki hasira yake milele kwa sababu anafurahia fadhili zisizo na kikomo. Atakuhurumia tena. Na kwa hivyo, unapoiangalia, je, unasikia

maneno ya Kutoka sura ya 34, mistari ya 6 na 7 tena? Kuna huruma, kuna kupita makosa, kuna busara, kuna uaminifu.

Ndiyo maana Mungu hakasiriki kwetu. Na kwa hivyo haya yote, tumaini la Mungu kwa Mika, tumaini analowapa, yanategemea tabia ya Mungu ambayo imefunuliwa kwetu, Kutoka sura ya 34 mstari wa 6. Kwa msingi huo, Mika anasema, Mungu atatuhurumia tena. Atakanyaga maovu yetu chini ya miguu yake.

Utatupa dhambi zetu zote katika vilindi vya bahari. Utamwonyesha Yakobo uaminifu na fadhili kwa Ibrahimu kama ulivyowaapia baba zetu tangu siku za kale. Uaminifu wa agano la Mungu, huruma, rehema, na hasira ndizo sababu Israeli inajua kwamba Mungu atawarejesha.

Na hivyo, ndiyo maana manabii wadogo wataendelea kurudi kwenye ungamo hili. Tayari tumeona mara tatu. Kuna kitabu kimoja cha mwisho ambacho haswa na moja kwa moja katika kitabu cha 12 kitarejelea Kutoka sura ya 34, mistari ya 6 na 7. Na kitabu hicho ni kitabu cha Nahumu na nabii Nahumu, na jina lake linamaanisha huruma.

Kutakuwa na marejeleo ya nne na ya mwisho ya Kutoka 34, 6, na 7. Sasa tena, hili litatumika kama ilivyo katika kitabu cha Yona. Itachukua kanuni za Kutoka 34, 6, na 7 na kuzitumia kwa Waninawi na Waashuri kwa sababu Yona alikuwa nabii aliyehubiri, na Mungu alionyesha huruma kwa Ninawi.

Mungu aliwaepusha na hukumu. Miaka 150 baadaye, Nahumu atakuja, na Nahumu atasema kwamba wakati wa Mungu wa huruma na rehema kwa Ninawi umekwisha. Wamerudi kwenye njia zao za dhambi, na kutokana na hilo, Mungu atawahukumu.

Sawa, kwa nini Mungu atawahukumu? Msingi wa hili ni upi? Mstari wa 2 wa Nahumu sura ya 1 unasema hivi: Bwana ni Mungu mwenye wivu na mwenye kulipiza kisasi. Bwana hulipiza kisasi na hasira kali. Bwana hulipiza kisasi juu ya adui zake na huwawekea adui zake ghadhabu.

Bwana si mwepesi wa hasira, na mwenye nguvu nyingi. Ndiyo maana Mungu ameonyesha huruma hii kwa Ninawi. Lakini pia inasema, mstari wa 3, Bwana hatamhesabia mtu mwovu kuwa hana hatia kamwe.

Na hivyo, baada ya hapo, Nahumu atamfikiria Mungu kama dhoruba, kama shujaa atakayeshambulia Ninawi. Kwa nini atafanya hivyo? Kwa sababu ya kanuni kuhusu tabia ya Mungu zinazopatikana katika Kutoka 34, 6 na 7. Yoeli, Yona na Mika wamezungumzia kuhusu upande wa huruma wa Mungu. Nahumu ataenda mbali zaidi.

Atashuka hadi mstari wa 7 katika Kutoka sura ya 34, na atazungumzia kuhusu Mungu kuwa Mungu anayelipiza kisasi. Mungu si mwepesi wa hasira, lakini hawezi kuwasamehe wenye hatia. Na kwa hivyo tena, tunachoendelea hapa ni kwamba tunapofanya kazi kupitia manabii wadogo, Mungu anawashughulikia Waninawi kwa njia ile ile anayowashughulikia Waisraeli.

Tabia yake inawahusu watu hawa wote wawili vivyo hivyo. Wakati huu wa hukumu na urejesho, nadhani ilikuwa muhimu sana kwamba manabii walirejelea na kusisitiza umuhimu wa Kutoka sura ya 34, mistari ya 6 na 7. Hilo ni jambo lingine linalounganisha. Marejeleo ya Kutoka 34 ni neno lingine linalounganisha Yona na Nahumu linalounganisha vitabu hivi viwili.

Sawa. Sawa. Kimsingi, ni aina gani ya umoja tunaouona katika manabii wadogo zaidi ya mambo ambayo tumezungumzia? Nami nataka kusisitiza, na nataka tu kuangazia mambo mawili na kutumia muda kidogo kuyafuatilia kupitia vitabu hivi.

Nadhani mojawapo ya mada na msisitizo mkuu katika manabii wadogo ni kwamba watashughulikia suala kuu la jinsi watu wanavyoitikia neno la Mungu kama linavyowasilishwa na manabii. Na tena, tuna kipindi hiki cha miaka mitatu hadi 400, mgogoro wa Ashuru, mgogoro wa Babeli, na mgogoro wa Uajemi. Watu waliitikiaje Mungu? Kuna mifano michache tu ya toba, au kuna mifano ya kukataa neno la Mungu moja kwa moja.

Kwa sababu hiyo, hukumu hii itaanguka. Tunaelewaje kipindi hiki cha miaka mitatu hadi 400 cha historia ya Agano la Kale? Naam, ni hadithi si ya Mungu akiwaangusha Israeli, bali ni hadithi ya jinsi Israeli haijaitikia neno la Mungu. Na hivyo, suala la toba na jinsi watu wanavyosikiliza neno la Mungu? Kuna mfano hai, na nadhani ni mfano unaoonekana, unaoangalia njia ambazo kanuni za Agano la Kale zinaunganishwa pamoja.

Yeremia 18, nikitangaza maafa juu ya watu, nao wakageuka, wakatubu, wapakata haki mbele za Mungu, nitaghairi kutoa hukumu. Kwa upande mwingine, nikiahidi mema kwa kundi la watu, nao wakaniacha, wakaasi, nitageuza wokovu huo kuwa hukumu. Tuna mfano hai wa hilo katika manabii wadogo.

Mungu alituma kundi la manabii. Mungu alituma Amosi, Yona, na Hosea, na kulingana na jinsi watu walivyowaitikia, watu waliokolewa au walipitia hukumu. Mungu aliwaleta Waashuri kwenye Ufalme wa Kaskazini.

Mika anahubiri kuhusu hukumu katika Ufalme wa Kusini. Watu wanatii. Wanaitikia.

Hezekia anasikiliza, na hukumu inasimamishwa kwa muda. Mgogoro wa Babeli, siku ya Bwana, unakuja. Unahitaji kuwa sawa.

Unahitaji kujiandaa. Unahitaji kujiandaa kwa hili. Hukumu inakuja.

Na kisha, katika kipindi cha baada ya uhamisho, manabii Hagai na Zekaria, unahitaji kujishughulisha na ujenzi wa nyumba ya Mungu. Ikiwa utafurahia baraka zake, lazima ushiriki maadili na vipaumbele vyake. Lazima uweke msisitizo kwenye ibada.

Lazima urejeshe mahali hapa ambapo ni muhimu kwa uhusiano wako na Mungu. Watu huitikia na kubarikiwa na hilo. Lakini kwa upande mwingine, wataendelea katika njia zao za dhambi.

Yoeli na Malaki watawakabili kuhusu hilo, na matokeo yake, urejesho haujakamilika. Mtindo huu wote wa hukumu na wokovu, unaotegemea mwitikio wa Neno la Mungu, utahamishiwa katika wakati wa Yesu. Na Yesu atawaita watu wa Israeli watubu.

Na kutakuwa na uhamisho mwingine na hukumu zaidi kwa sababu hawaitikii kikamilifu. Na haya yote hatimaye yatafikia kilele katika hukumu ya mwisho wa dunia na urejesho wakati muundo huu hatimaye utafikia kilele. Lakini ujumbe mkuu katika kitabu cha 12 kwa ujumla ni kwamba hapa kuna rekodi ya kuona, kwetu kuchunguza jinsi watu walivyoitikia Neno la Mungu. Utafiti wa manabii wadogo katika Kitabu cha 12 ambao ningependa kupendekeza, na ikiwa unataka kuangalia hili zaidi, Jason LeCureux ameandika kitabu kinachoitwa Umoja wa Kimada wa Kitabu cha 12.

Anasisitiza wazo kwamba neno shub, neno kutubu, au wakati mwingine neno kuzungumza kuhusu Mungu, kurejesha, shub, kuwarudisha watu wake, kuwarudisha, kurejesha bahati zao. Anaamini kwamba hiyo ni mojawapo ya mada muhimu, mawazo muhimu, na maneno muhimu yanayotumika katika manabii wadogo. Na kwa hivyo tunapopitia manabii wadogo, tutatumia muda wetu hasa kutazama jumbe za kila mmoja na kuangalia mchango tofauti wa kila manabii wadogo.

Lakini pia tunapaswa kuangalia ni ujumbe gani mkuu zaidi, hadithi hii nzima, aina hii ya mpango unaojitokeza wa kile kinachotokea wakati watu hawaitikii Neno la Mungu. Sawa. Ningependa kuchukua muda kidogo kukuza hilo na kufuatilia hilo.

Na tena, hii imenisaidia kusoma vitabu hivi kwa njia mpya kwa sababu naona uhusiano kati ya hivyo viwili. Hosea ni kitabu cha ufunguzi cha manabii wadogo wa Kitabu cha 12. Na Hosea atasisitiza ukweli kwamba nabii anawaita watu watubu.

Mojawapo ya mambo niliyofanya mwaka jana nilipokuwa nikisoma manabii wadogo ilikuwa ni kupitia na kuangazia na kuisitiza sehemu zote ambapo manabii waliwaita watu warudi kwenye toba. Katika kitabu cha Hosea, kuna sehemu tatu maarufu ambapo Hosea aliwaita watu watubu na kumrudia Mungu. Sehemu ya kwanza, Hosea sura ya 6, mstari wa 1 hadi 3. Nabii anasema hivi: Njoooni, tumrudie Bwana.

Hilo ndilo neno letu, onyesha. Tumrudie Bwana, kwa maana ameturarua ili atuponye.

Ametupiga, naye atatufunga. Baada ya siku mbili atatufufua. Siku ya tatu atatuinua ili tuweze kuishi mbele zake.

Kwa hivyo, Mungu ataleta hukumu hii. Itachukua siku mbili, lakini baada ya hapo, Mungu ataturejesha. Kwa hivyo, tumrudie.

Mstari wa 3. Na tuendeleo kumjua Bwana. Kutoka kwake ni hakika kama asubuhi. Atatokea kama manyonyu, kama mvua ya masika inayoinyweshwa nchi.

Kuna baraka inayotusubiri ikiwa tutamrudia Mungu ikiwa tutarudi, na ikiwa tutatubu dhambi zetu. Sura ya 12, mstari wa 6. Hosea atasema vivyo hivyo. Katika sura ya 12, mstari wa 6, anasema hivi: kwa hivyo wewe, kwa msaada wa Mungu wako, watahitaji msaada wa Mungu kufanya hivi, lakini kwa msaada wa Mungu wako, rudi.

Shikilia upendo na haki na umngojee Mungu wako daima. Nataka umrudie Mungu, na nataka uonyeshe sifa za kusamehe na haki na kumtumaini Mungu, na hiyo itakuwa dhihirisho la ukweli kwamba umetubu kweli. Sura ya 14, mstari wa 1 hadi 3. Mrudie, Ee Israeli, Bwana Mungu wako.

Neno shub, tena, mwanzoni kabisa, katika amri. Mrudieni, Ee Israeli, kwa Bwana Mungu wenu, kwa maana mmejikwaa kwa sababu ya uovu wenu. Sawa? Mrudieni Mungu.

Sawa, hivi ndivyo unavyofanya. Chukua pamoja na maneno yako. Sawa? Lete sala ya ungamu.

Jiwekee akilini mwako na moyoni mwako unachohitaji kumwambia Mungu na umrudie Bwana. Mwambie, Ondoa uovu wote, kubali mema, nasi tutalipa kwa fahali na nadhiri za midomo yetu. Ashuru haitatuokoa.

Hatutapanda farasi. Hatutasema tena, Ee Mungu wetu, kwa kazi ya mikono yetu. Ndani yako, yatima hupata rehema.

Sawa? Nabii anasema, Chukua maneno na umrudie Mungu, na ana wasiwasi kwamba watu hawajui jinsi ya kusema maneno hayo, kwa hivyo anawapa maneno ya kusema. Na anasema, Ondoa dhambi zetu na uturejeshe, nasi tunakiri ibada yetu ya sanamu na imani yetu ya uwongo kwa miungu hii mingine na nchi hizi zingine. Mungu, tuokoe.

Kwa hivyo, hili halimo katika Kitabu cha 12, ujumbe wa Hosea kwa Israeli wa karne ya 8. Huu ndio ujumbe uliopo wa Kitabu cha 12, daima na daima kwa watu wa Mungu. Kama kitabu cha ufunguzi cha hawa 12, wazo hili la toba liko mstari wa mbele kabisa.

Sawa? Lakini hadithi na mvutano na mapambano ni, je, toba hii itatokea? Tunapoingia katika vitabu hivi vingine 11, je, hili litatokea kweli? Na Hosea atasema kwamba pamoja na wazo hili, ninawaita watu warudi kwenye toba. Ninawaita wamrudie Mungu. Upande mwingine wa hili ni kwamba nabii anasema Israeli haiwezi kufanya kile ambacho Mungu anawaambia wafanye.

Sura ya 5, mstari wa 4 hadi 6, matendo yao hayawaruhusu kumrudia Bwana, Mungu wao. Kwa maana roho ya uzinzi imo ndani yao, wala hawamjui Bwana. Wamefanya dhambi kwa muda mrefu.

Mtazamo huu ulioenea wa kujitolea huku kwa miungu hii mingine, upendo huu kwa vitu badala ya upendo wa kweli na wa dhati kwa Mungu, vimewashika mioyo yao sana kiasi kwamba hawawezi kumrudia Mungu. Hosea atasema katika sura ya 11 mstari wa 7, unajua, je, watu hawa watarudi kwa Mungu? Hiyo ndiyo mapambano. Hiyo ndiyo nia.

Na Mungu anasema, watu wangu wameazimia kuniacha. Na sasa anachukua neno shub linalotumika kwa njia chanya, kumrudia Mungu, na sasa linatumika kwa njia hasi, likizungumzia kuhusu kugeuka kwao na mambo yasiyofaa. Watu wangu wameazimia kuniacha, na ingawa wanamwita Aliye Juu, hatawainua hata kidogo.

Kwa hivyo, tuko hapa, na nitamalizia somo hili katika hatua hii, na nataka tufikirie hili. Mvutano katika manabii wadogo unaibuka hapa mwanzoni kabisa. Wazo la ufunguzi ni jinsi watu watakavyoitikia neno la Mungu. Hosea anasema watu wa Mungu hawawezi kufanya hivyo.

Nakumbuka ukweli kwamba Hosea huenda alikuwa na ushawishi mkubwa kwa nabii Yeria na ujumbe wake. Na kumbuka katika sura za kwanza za Yeria, rudi kila mara, rudi, rudi. William Holliday amezungumzia ukweli kwamba shub ni neno muhimu katika kitabu cha Yeria.

Lakini Yeria anasema, Yeria 17 :1, dhambi ya watu wangu imeandikwa mioyoni mwao kwa pini yenye ncha ya almasi. Imeandikwa katika tabia zao. Hawawezi kumrudia Mungu.

Hatimaye, Mungu atalazimika kufanya jambo fulani kwa ajili yao. Na kwa hivyo, katika somo letu lijalo, tutaangalia jinsi hii inavyofanya kazi kupitia Manabii Wadogo? Mvutano huu unatatuliwaje? Lakini mwanzoni kabisa, tunaelewa vitabu hivi 12 vina ujumbe mmoja na ujumbe ni, watu wa Mungu watamjibuje? Natumai, ni ukumbusho kwetu kwamba neno la Mungu na jinsi tunavyolisikiliza ni suala la uzima na kifo. Na kwa wale ambao wameitwa kulifundisha, kulihubiri, kushiriki injili na wengine, ni suala la uzima na kifo.

Tunachofanya ni muhimu na ni muhimu kwa Mungu. Tunakumbushwa katika manabii hawa wadogo kwamba historia ya Israeli hatimaye iliamuliwa na jinsi walivyoitikia Mungu na ujumbe wa manabii wake. Huyu ni Dkt. Gary Yates katika mfululizo wake wa mihadhara kuhusu manabii wadogo.

Huu ni mhadhara nambari tatu kuhusu muhtasari wa kitabu cha wale kumi na wawili, sehemu ya kwanza.